

Endringer i den generelle kontraktsteksten

Avtalen bygger på kontraktsbestemmelsenes i NS 8401:2010 Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag. Endringer av bestemmelsene som ligger til grunn for denne avtalen fremkommer av listen under.

Normal tekst	=	standardens originaltekst
<i>Kursiv tekst</i>	=	ny tekst
~~Gjennomstreket tekst~~	=	standardens originaltekst som er slettet

NS 8401		Endring
Pkt.		
2.1	Prosjekterende	Den som har påtatt seg å utføre oppdraget. <i>Med prosjekterende menes også Leverandøren.</i>
3.2	Taushetsplikt	<p>Punktet erstattes i sin helhet med følgende tekst:</p> <p><i>«Informasjon som en part blir kjent med i forbindelse med Kontrakten og gjennomføringen av Kontrakten skal behandles konfidensielt, og ikke gjøres tilgjengelig for utenforstående uten samtykke fra den annen part.</i></p> <p><i>Taushetsplikten etter denne bestemmelsen er likevel ikke mer omfattende enn det som følger av lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) eller tilsvarende sektorspesifikk regulering, samt reglene om offentlighet og innsynsrett som følger av lov 19.mai 2006 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd (offentleglova).</i></p> <p><i>Partene skal ta nødvendige forholdsregler for å sikre at uvedkommende ikke får innsyn i eller kan bli kjent med taushetsbelagt informasjon.</i></p> <p><i>Taushetsplikten gjelder partenes ansatte, underleverandører og tredjeparter som handler på en parts vegne i forbindelse med gjennomføring av Kontrakten. Partene kan bare overføre taushetsbelagt informasjon til slike underleverandører og tredjeparter i den utstrekning dette er nødvendig for gjennomføring av Kontrakten, forutsatt at disse pålegges plikt til konfidensialitet tilsvarende dette punktet.</i></p> <p><i>Taushetsplikten er ikke til hinder for at Partene kan utnytte erfaring og kompetanse som opparbeides i forbindelse med gjennomføringen av Kontrakten.</i></p> <p><i>Taushetsplikten gjelder også etter at avtalen er opphørt. Ansatte eller andre som fratrer sin tjeneste hos en av partene skal pålegges taushetsplikt også etter fratredelsen om forhold som nevnt ovenfor.»</i></p>

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401		Endring
Pkt.		
4.1	Kontraktdokumenter	<p>For denne avtale gjelder i rekkefølge:</p> <ol style="list-style-type: none"> Denne avtale med bilag Bilag 1 Endringer i den generelle kontraktsteksten Bilag 2 Administrative bestemmelser Bilag 3 Underleverandører, datert xx.xx.xxxx Bilag 4 Honorar Bilag 4A Prisskjema med fastpris og timepriser/enhetspriser, datert xx.xx.xxxx Vedlegg A1 Arbeidsbeskrivelse fra Bergen kommune, datert xx.xx.xxxx Bilag A1-1 Grunn- og miljøundersøkelser Vedlegg A2 Leverandørens løsningsbeskrivelse datert xx.xx.xxxx, med bilag (revidert etter forhandling). Bilag A2-1 Framdriftsplan med milepæler xx.xx.xxxx Bilag A2-2 Leverandørens organisasjonsplan, datert xx.xx.xxxx Bilag A2-3 Leverandørens bemanningsplan og tilstedeværelse i Bergen, datert xx.xx.xxxx Bilag A2-4 CV Tilbudte nøkkelpersoner Referat fra forhandlingsmøter xx.xx.xxxx, med presentasjoner og kommentarer fra Leverandør, datert xx.xx.xxxx Vedlegg B Grunnlagsdokumenter med bilag Vedlegg C Forsikringer NS 8401:2010 "Alminnelige kontraktsbestemmelser for prosjekteringsoppdrag"
5.3.1	Den prosjekterendes rett til å bruke underrådgiver	<p>Den prosjekterende har rett til å la underrådgivere med nødvendige kvalifikasjoner utføre deler av oppdraget som er av rutinemessig art eller av mindre vesentlig betydning for oppdraget, <i>forutsatt at oppdragsgiver informeres innen rimelig tid før oppdragsavtale inngås med underleverandør.</i></p> <p>Bruk av underrådgivere ut over dette skal ha skriftlig forhåndssamtykke fra oppdragsgiveren.</p> <p><i>Oppdragsgiver skal godkjenne eventuelt bytte av underleverandør. Godkjenning av underleverandør vil bli foretatt på bakgrunn av de aktuelle kvalifikasjonskravene som ble brukt i konkurransen for inngåelse av denne avtalen.</i></p> <p><i>Nye underleverandører skal bidra til kontraktsoppfyllelse med tilsvarende eller høyere kompetanse enn underleverandøren som byttes ut.</i></p>
5.8	Varsling	<p>Varsel, krav og andre meldinger som skal gis etter kontrakten, skal sendes til partenes representanter etter 5.1</p>

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401 Pkt.		Endring
		eller til avtalte adresser for varsling. Varsel skal gis skriftlig ~~med mindre det kan godtgjøres å være gitt på en annen måte.~~ <i>Bilag 2 pkt. 4 angir krav til den prosjekterendes varsling for nærmere angitte bestemmelser. Varsel som er innført i referat eller protokoll fra møter mellom partene, regnes som skriftlig varsel.</i>
5.9	Endring i bemanning	<i>Endring i bemanning skal erstattes med tilsvarende eller høyere kompetanse og kapasitet, og godkjennes av oppdragsgiver. Kostnadene ved evt. endring i bemanning, pga. opplæring, overtakelse av oppgaver etc. skal dekkes av leverandør.</i>
6.1	Rettigheter til prosjektmateriale	<i>Oppdragsgiveren har vederlagsfri eiendoms- og bruksrett til alt materiale som er utarbeidet i forbindelse med oppdraget. Dette omfatter også BIM/3D-modeller. Oppdragsgiver har til enhver tid også innsynsrett i alt materiale som er under utarbeidelse.</i> ~~Oppdragsgiveren har rett til å bruke materiale utarbeidet av den prosjekterende til gjennomføring av prosjektet, senere drift, vedlikehold, ombygging eller påbygging. Han har rett til å få kopi av papirbasert eller elektronisk lagret materiale som den prosjekterende utarbeider i henhold til kontrakten. Han kan likevel ikke kreve kopi av programvare fra den prosjekterende med mindre denne programvaren er avtalt eller utviklet spesielt for prosjektet~~ <i>Når oppdraget er avsluttet skal den prosjekterende vederlagsfritt overlevere en komplett samling av alt prosjektmateriale digitalt til oppdragsgiver.</i> <i>Den prosjekterende har ikke rett til å benytte materialet og de opplysninger han får i forbindelse med dette oppdrag uten skriftlig samtykke fra oppdragsgiver. Materialet skal heller ikke overlates til andre.</i> ~~Modeller eller demonstrasjonsobjekter blir oppdragsgiverens eiendom dersom han har betalt dem.~~ ~~Hvis ikke annet er avtalt, har den prosjekterende alle øvrige rettigheter til sine ideer og det materialet han har utarbeidet. Han kan likevel ikke bruke dette på en måte som er urimelig i forhold til oppdragsgiveren.~~ ~~Partene skal for øvrig behandle prosjektmateriale på en slik måte at opphavsmannens rettigheter ikke krenkes.~~
7.1	Den prosjekterendes uavhengighet	Den prosjekterende skal gjøre oppdragsgiveren oppmerksom på forhold som kan skape problemer for hans uavhengighet, eller som kan skape interessekonflikt

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401 Pkt.		Endring
		ved gjennomføringen av oppdraget. <i>Den prosjekterende skal ikke påta seg oppgaver for andre oppdragsgivere i direkte eller indirekte tilknytning til oppdraget med mindre oppdragsgiver har gitt skriftlig samtykke til det.</i>
7.4	Oppdragets utførelse	Arbeidet skal drives rasjonelt og forsvarlig. Den prosjekterende skal dra omsorg for oppdragsgiverens interesser og utføre oppdraget i samsvar med kontrakten og god faglig standard, herunder i rimelig utstrekning vurdere og påpeke for oppdragsgiveren alternative løsninger på de spørsmål som behandles i de enkelte faser. Er det fastsatt rammer for kostnader eller fastsatt areal- og funksjonskrav for prosjektet, skal prosjekteringen tilrettelegges slik at disse rammene eller kravene kan overholdes. Dersom prosjektet ikke lar seg gjennomføre innenfor de angitte rammene, skal den prosjekterende varsle oppdragsgiveren uten ugrunnet opphold når den prosjekterende blir klar over dette. <i>Varselet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i>
9.1	Oppdragets fremdrift	Oppdragsgiveren skal sørge for at det utarbeides en hovedfremdriftsplan for prosjektet. Planen skal gi en oversikt over partenes ytelser samordnet med ytelsene fra andre prosjekterende, rådgivere, entreprenører og leverandører. Den skal justeres fortløpende for å reflektere utviklingen av prosjektet. Den prosjekterende skal utarbeide en særskilt fremdriftsplan for sine ytelser, tilpasset hovedfremdriftsplanen, til styring av gjennomføringen av oppdraget. Fremdriftsplanen skal reflektere utviklingen av prosjektet. Den skal også vise hvorledes de bindende tidsfristene skal overholdes, og skal fortløpende justeres for eventuelle fristforlengelser eller forseringer. Partene skal varsle hverandre uten ugrunnet opphold dersom fremdriftsplanene ikke kan holdes. <i>Varselet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i>
9.2	Frister - leveranseplaner	Den prosjekterende skal utføre oppdraget i samsvar med de tidsfrister som er fastsatt i kontrakten. Den prosjekterende skal utarbeide leveranseplaner med tidsfrister for levering av tegninger og dokumenter som de andre aktørene er avhengige av for å gjennomføre sin del

**Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)**

NS 8401 Pkt.		Endring
		<p>av prosjektet, jf. 7.6.</p> <p>Slike planer skal holdes innenfor de rammer for utvikling av prosjektet som var påregnelig ved inngåelsen av kontrakten, og for øvrig innenfor de tidsfrister som er oppgitt i kontrakten. En omforenet leveranseplan kan bare forandres etter reglene i punktene 10 og 11.</p> <p>Blir ikke partene enige om en leveranseplan, kan oppdragsgiveren fastsette denne såfremt den ikke vil være urimelig tyngende å utføre for den prosjekterende. Dersom den prosjekterende mener at oppdragsgiverens leveranseplan går utover de rammer som er fastsatt i foregående ledd, skal han gå frem etter reglene i punkt 10.</p> <p>Er frister ikke oppgitt i kontrakten, eller krever ikke oppdragsgiveren utarbeidet leveranseplan, skal den prosjekterende påbegynne utførelsen av oppdraget snarest mulig etter at kontrakten er inngått, og gjennomføre oppdraget med rimelig fremdrift og uten unødvendige avbrudd.</p> <p>Den prosjekterende skal uten ugrunnet opphold varsle oppdragsgiveren dersom frister eller rimelig fremdrift ikke kan holdes.</p> <p><i>Varslet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i></p>
10.2	Varsling	<p>Dersom den prosjekterende pålegges oppgaver som ligger utenfor oppdraget uten at det skjer ved endringsordre etter 10.1, skal han varsle oppdragsgiveren. Det skal fremgå av varslet at den prosjekterende mener at pålegget ligger utenfor oppdraget, og hvorfor.</p> <p>Det samme gjelder dersom andre forhold som oppdragsgiveren tar risikoen for, gjør det eller har gjort det nødvendig å utføre oppgaver som ikke er en del av den prosjekterendes oppgaver etter kontrakten.</p> <p>Varsler ikke den prosjekterende oppdragsgiveren uten ugrunnet opphold, taper han retten til å påberope seg endringen. Dette gjelder ikke dersom oppdragsgiveren måtte forstå at det forelå en endring.</p> <p>For regningsarbeid gjelder bare reglene i punkt 15.</p> <p>Oppdragsgiveren skal gi beskjed til den prosjekterende om sitt standpunkt uten ugrunnet opphold. Gjør han ikke det, kan han ikke senere bestride at det foreligger en endring. Dette gjelder ikke dersom den prosjekterende må forstå at kravet er grunnløst.</p> <p>Selv om det foreligger tvist, har den prosjekterende plikt</p>

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401 Pkt.		Endring
		<p>til å utføre det som er pålagt ~~mot sikkerhetsstillelse fra oppdragsgiveren.~~ Dette gjelder selv om tids- og kostnadmessige konsekvenser ikke er avtalt.</p> <p>Varslet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</p>
10.4	Justering av honorar for endring	<p>Den prosjekterende skal utarbeide særskilt budsjett for den enkelte endring,</p> <p>I mangel av kontraktbestemmelser om regulering av honorar ved endringer <i>eller dersom oppdragsgiver ikke krever særskilt budsjett</i>, skal honoraret reguleres på følgende måte:</p> <p>a) Endring av oppdragets omfang</p> <p>Ved økning eller minking av oppdragets omfang skal det gis et forholdsmessig tillegg til eller fradrag fra det avtalte honoraret. Dersom den prosjekterendes honorar fastsettes etter avtalte timepriser eller andre enhetspriser, skal disse legges til grunn.</p> <p>Medfører endringene, antallet endringer, tidspunktet for endringene eller lignende at forutsetningene for det avtalte honoraret endres vesentlig, har begge parter krav på at de fordyrelser eller besparelser de endrete forutsetningene har medført, legges til grunn ved reguleringen av honoraret.</p> <p>Ved reduksjon av den prosjekterendes arbeidsomfang skal det ved regulering av honoraret tas hensyn til virkningen for den prosjekterendes faste kostnader.</p> <p>b) Endringer i leveranseplan eller andre bindende frister</p> <p>Ved endringer i leveranseplan eller andre bindende frister etter pålegg fra oppdragsgiveren har den prosjekterende krav på å få dekket de eventuelle økte kostnadene endringene medfører. ~~Tillagt et rimelig påslag for fortjeneste.~~</p> <p>Dersom den prosjekterendes samlede endelige vederlag etter fradrag og tillegg reduseres med mer enn 15 % av avtalt eller antatt totalt honorar, skal reduksjonen ~~ut over 15 %~~ behandles som delvis avbestilling.</p>
11.1.5	Varsling	<p>Vil den prosjekterende kreve fristforlengelse eller tilleggsvederlag, skal han varsle oppdragsgiveren uten ugrunnet opphold. Den prosjekterende skal innen rimelig</p>

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401		Endring
Pkt.		
		<p>tid nærmere spesifisere og begrunne sitt krav.</p> <p>Ved unnlatt eller for sen varsling har den prosjekterende bare krav på slik fristforlengelse og tilleggsvederlag som oppdragsgiveren måtte forstå at forholdet ville medføre.</p> <p>Oppdragsgiveren skal ta stilling til begrunnede krav fra den prosjekterendes uten ugrunnet opphold. I motsatt fall taper han retten til å påberope seg at forholdet ikke gav grunnlag for den prosjekterendes krav. Dette gjelder ikke dersom den prosjekterende må forstå at kravet på fristforlengelse er grunnløst.</p> <p><i>Varslet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i></p>
11.3	Den prosjekterendes rett til å forsere	<p>Avslår oppdragsgiveren et berettiget krav på fristforlengelse etter 11.1.1 eller 11.1.2, har den prosjekterende rett til å forsere prosjekteringen for oppdragsgiverens regning med mindre forseringsutgiftene blir uforholdsmessig store.</p> <p>Før enhver forsering påbegynnes, skal oppdragsgiveren varsles skriftlig, med angivelse av hva forseringen antas å koste.</p> <p><i>Varslet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i></p>
12.2	Reaksjon ved forsinkelse	<p>~~Med mindre det er avtalt dagmulkt, kan~~ Oppdragsgiveren kan kreve å få erstattet de direkte utgiftene han er påført som følge av forsinkelsen.</p> <p>Dersom det er avtalt dagmulkt, skal den prosjekterende betale dagmulkt ved forsinkelse etter de satser som er angitt i kontrakten. Er satser ikke avtalt, skal dagmulkten være 2 ‰ av kontraktsprisen eller antatt totalt honorar eksklusive merverdiavgift, minimum kr 1000 per hverdag. Dagmulkten slutter å løpe når det som skal utføres innen tidsfristen, er fullført.</p> <p>Samlet ~~erstatning~~ og dagmulkt for overskridelse av delfrister og tidsfrist for fullførelsen av oppdraget skal ikke overstige 20 ‰ av kontraktsprisen eller antatt totalt honorar eksklusive merverdiavgift.</p> <p>På skriftlig forespørsel fra den prosjekterende plikter oppdragsgiveren uten ugrunnet opphold skriftlig å opplyse ham om han vil påberope seg overskridelsen av en delfrist. Gjør oppdragsgiveren ikke det, tapes retten til å påberope seg forsinkelsen.</p> <p>Dersom dagmulkt er avtalt, kan oppdragsgiveren for</p>

**Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)**

NS 8401 Pkt.		Endring
		<p>overskridelse av de dagmulktbelagte fristene ~~ikke likevel~~ kreve erstatning for forsinkelsen <i>i den grad erstatningskravet overstiger dagmulkten i tillegg til eller istedenfor dagmulkt.</i> ~~Har den prosjekterende opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt, kan oppdragsgiveren velge å kreve erstatning istedenfor mulkt.~~</p> <p>Har den prosjekterende opptrådt forsettlig eller grovt uaktsomt, gjelder ~~heller ikke~~ begrensningene ~~av erstatningsansvaret i denne bestemmelsen.1. og 3. ledd.~~</p> <p>Oppdragsgiveren skal søke å forebygge og begrense skadevirkningene av den prosjekterendes forsinkelse.</p> <p><i>Den prosjekterende kan ikke stilles til ansvar for forsinkelser og endringer som direkte skyldes:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> <i>• eksterne parter som ikke evner å samarbeide og/eller delta som påkrevet, ikke minst framdriftsmessig</i> <i>• politiske prosesser og avgjørelser som endrer framdrift og andre randbetingelser angitt i tilbudsgrunnlaget så fremt konsulenten har overholdt sin informasjonsplikt overfor oppdragsgiver</i> <p><i>Det ligger allikevel en særskilt og selvstendig forpliktelse på den prosjekterende til å tilrettelegge sitt arbeid på en måte som bidrar til å avklare og redusere mulige konflikter og forenkle beslutningsgrunnlaget for de aktuelle beslutningstakere.</i></p>
13.2	Retting av prosjekteringsfeil	<p>Oppdragsgiveren kan kreve at den prosjekterende retter prosjekteringsfeil for egen regning og risiko dersom dette kan skje uten å forvolde den prosjekterende urimelig kostnad og ulempe. Den prosjekterende kan kreve å foreta slik retting når oppdragsgiveren ikke har særlig grunn til å motsette seg dette.</p> <p>Rettingen skal foretas innen en rimelig frist satt av oppdragsgiveren. Dersom retting ikke er foretatt innen fristen, <i>eller det er klart at retting ikke vil bli foretatt innen fristen,</i> kan oppdragsgiveren kreve at den prosjekterende betaler de nødvendige kostnader til retting utført av annen prosjekterende.</p>
15.1.1	Generelt	<p>~~Prisen for oppdraget fastsettes i partenes kontrakt. Dersom det ikke er avtalt fastpris, skal oppdraget honoreres etter medgått tid. Er ikke annet avtalt, fastsettes kontraktsprisen eller honoraret eksklusiv eventuell merverdiavgift.~~</p> <p><i>Det er avtalt fastpris på oppdraget. Pris fremkommer av</i></p>

**Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)**

NS 8401 Pkt.		Endring
		<p><i>bilag 4A.</i></p> <p><i>Prosjekterende skal uten ugrunnet opphold varsle oppdragsgiveren hvis det er grunn til å anta at fastprisen vil bli overskredet. Oppdragsgiver skal uten ugrunnet opphold ta stilling til varselet. Overskridelser som ikke er varslet til oppdragsgiveren, gir ikke grunnlag for krav på økt honorar.</i></p> <p><i>Varslet fra den prosjekterende er kun gyldig fremsatt dersom skjemaet og rutinene i bilag 2 er benyttet og fulgt.</i></p>
15.1.3	Betaling etter medgått tid (regningsarbeid/ tilleggsarbeid)	<p>Regningsarbeid/tilleggsarbeid skal drives rasjonelt og forsvarlig.</p> <p>~~Er satser for regningarbeidet ikke avtalt, skal avregning skje på grunnlag av timesatser som er vanlig brukt av den prosjekterende for tilsvarende arbeidsoppgaver.~~</p> <p><i>Oppdragsgiveren kan påberope seg at de totale kostnadene ved arbeidet er blitt unødvendig høye på grunn av urasjonell drift eller andre uforsvarlige forhold.</i></p> <p><i>Dersom den prosjekterende på grunn av slike forhold som nevnt her senere må forsere arbeidet for å innhente forsinkelse, kan han ikke kreve vederlag for forseringen.</i></p> <p>Den prosjekterende skal på forlangende gi et skriftlig overslag over honorar, utlegg og utgifter. Han skal uten ugrunnet opphold varsle oppdragsgiveren hvis det er grunn til å anta at overslaget vil bli vesentlig overskredet.</p> <p>Den prosjekterende skal én gang i måneden sende oppdragsgiveren spesifiserte oppgaver over forbrukte timer, utlegg og utgifter for de enkelte delene av oppdraget med mindre annet er avtalt.</p> <p>Dersom oppdragsgiveren mener at de spesifiserte oppgavene ikke stemmer med det som faktisk er utført, må han sende skriftlig varsel til den prosjekterende innen 28 dager etter at han mottok dem. Varsler ikke oppdragsgiveren innen fristen, legges oppgavene til grunn for oppgjøret. Dette gjelder ikke dersom oppgavene er uriktige som følge av grov uaktsomhet hos den prosjekterende.</p> <p>Oppdragsgiveren er ikke avskåret fra senere å påberope seg at de totale kostnadene ved regningsarbeidet er blitt unødvendig høye på grunn av urasjonell drift eller andre uforsvarlige forhold.</p>
15.1.4	Utgifter	<p>~~Den prosjekterende kan kreve refundert nødvendige utgifter han har hatt til:~~</p> <p>a) ~~Kopiering av tegninger og annet materiale til bruk~~</p>

Reguleringsplan for Bybanen fra sentrum til Åsane
Bilag 1 (til avtaledokument)

NS 8401		Endring
Pkt.		
		<p>~~for andre enn den prosjekterende selv;~~</p> <p>~~b) Annonser og porto for utsendelse av konkurransegrunnlag o.a.;~~</p> <p>~~e) Reiser som ikke dekkes av kontraktsprisen, dersom oppdragsgiveren på forhånd har godkjent reisen. Utgiftsdekningen skjer i henhold til Statens regulativ.~~</p> <p>Andre-Utgifter kan bare kreves refundert når det er avtalt på forhånd.</p> <p><i>Utgiftene refunderes uten påslag av noen art. Den prosjekterende har plikt til å betinge seg vanlige handelsrabatter som godskrives oppdragsgiveren.</i></p>
15.3.2	Tilbakeholdelse og stansing	<p>Dersom oppdragsgiveren misligholder sine betalingsforpliktelser, kan den prosjekterende nekte å overlevere prosjektmateriale som ikke er betalt.</p> <p>Ved vesentlig betalingsmislighold har den prosjekterende rett til å stanse arbeidet med 24 timers skriftlig varsel. I så fall har han krav på fristforlengelse og vederlag i samsvar med 11.1.1 og 11.1.4.</p> <p>Er den prosjekterendes betalingskrav omtvistet, kan tilbakeholdelse av prosjektmateriale eller stansing ikke finne sted dersom oppdragsgiveren stiller betryggende sikkerhet for kravet i form av selvskyldnerkausjon fra bank eller annen finansinstitusjon.</p>
18.1	Tvister	<p>~~Tvister mellom partene bør søkes løst i minnelighet.~~</p> <p>~~Tvister som ikke avgjøres i minnelighet, skal behandles ved de ordinære domstolene ved byggets eller anleggets verneting dersom partene ikke har avtalt voldgift Bergen tingrett.~~</p> <p>~~Hvis partene blir enige om det én av partene forlanger det, skal partene i felleskap oppnevne en oppmann som hver av dem kan tilkalle for å hjelpe å løse tvister mellom dem. Dersom partene ikke blir enige om oppmann skal denne oppnevnes av Sorenskriveren ved Bergen tingrett.~~</p> <p>~~Oppmannens avgjørelser er rådgivende.~~</p> <p>~~Oppmannen avgjør hvem som skal betale utgiftene i forbindelse med hans avgjørelse. En slik avgjørelse angående utgiftene er bindende for partene.~~</p>
18.2	Lovvalg	<p><i>Kontrakten reguleres i sin helhet av norsk rett.</i></p>
	Nytt punkt	